

Jim van der Meer Mohr

DE ORANJE-SCHILDERIJEN, -AQUARELLEN, -PASTELS EN -TEKENINGEN VAN WILLY SLUITER*

Voornaam kijken de koninginnen Emma, Wilhelmina en Juliana en de prinsen Hendrik en Bernhard al jarenlang neer op de leden van de Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte aan het Plein in Den Haag. Hun portretten van de hand van Willy Sluiter (1873-1949) hangen op de eerste verdieping in de Oranjegalerij van de 19e-eeuwse sociëteit, samen met de portretten van koningin Beatrix en prins Claus door Hessel de Boer, een portret van Willem van Oranje van een onbekende kunstenaar en, sinds 2017, de portretten van koning Willem-Alexander en koningin Máxima van de hand van Urban Larsson.¹ Als lid van deze sociëteit speelde ik al jaren met het plan om eens aandacht te schenken aan deze portretten door Sluiter. Daar kwam nog eens bij dat de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau twee studies in de collectie heeft die aan de basis staan van de portretten van koningin Wilhelmina en prins Hendrik. Reden te meer om de kunstwerken van Willy Sluiter die aan het Oranjehuis zijn gerelateerd nader te bestuderen. Dat zijn er veel meer dan tot nu toe bekend was. Dit artikel wordt dan ook besloten met een catalogus van alle mij nu bekende werken.

De gentleman-kunstenaar Willy – voluit Jan Willem – Sluiter (afb. 1) werd in 1873 als zoon van een notaris geboren in Amersfoort. Hij bracht een belangrijk deel van zijn jeugd door in Zwijndrecht², waar zijn tekentalent al vrij jong bleek. Reeds tijdens zijn gymnasiumtijd in Dordrecht ging hij in de leer bij Janus Terwen en na zijn middelbare school studeerde hij, mede op aanraden van de kunstenaar Bernard Blommers, aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Wetenschappen in Rotterdam. In 1892 voltooide hij deze opleiding en werd hij beloond met een zilveren Rijksmedaille. Sluiter bleek bijzonder veel talent te hebben en hij besloot dan ook zijn studie voort te zetten aan de Haagse Academie van Beeldende Kunst en Technische Wetenschappen. Ook deze opleiding sloot hij af met het behalen van een Rijksmedaille.

Na zijn Haagse studietijd vestigde Sluiter zich in Dordrecht waar hij lid werd van het Teekengenootschap Pictura. Ook was hij lid, en van 1923 tot 1942 voorzitter, van het Haagse Schilderkundig Genootschap Pulchri Studio. In 1901 trouwde hij met Agatha Anna Louisa van Nievervaart, met wie hij één dochter kreeg, Johanna Adriana Sluiter. Na Dordrecht woonde het echtpaar

Afb. 1 Willy Sluiter, *Zelfportret met portret van Emma op de achtergrond*, olieverf op doek, 1943.

KATWIJKS MUSEUM

Afb. 2 Willy Sluiter, *Bezoek van Hare Majesteit koningin Wilhelmina, aan zijn woning in de Johan van Oldenbarneveltlaan 68 te Den Haag op 23 maart 1923*, pastel, 1923.

HAAGS GEMEENTEARCHIEF

Sluiter in Katwijk en Laren, waarna zij zich in 1916 definitief vestigden in Den Haag. Behalve als voorzitter van Pulchri was Sluiter in Den Haag ook actief als algemeen secretaris van het Regeringscomité voor Kunsttentoonstellingen in het Buitenland.³

Sluiter was een levendige tekenaar en maakte tal van karikaturale tekeningen, pastels en aquarellen. Daarnaast werkte hij ook veel met olieverf. Hij tekende en schilderde alledaagse scènes, op straat of op een terras, maakte studies van dames in klederdracht en van stoere visserskoppen. Ook ontwierp hij tot 1934 veel affiches. Daarnaast vervulde hij ook tal van portretopdrachten. Vanaf 1916 ging hij zich steeds meer op deze voor hem lucratieve tak van het vak toeleggen en hij was dan ook een veel gevraagd portrettist. Sluiter hield zijn hele leven een kasboekje bij, zodat wij precies weten wat hij voor zijn portretten vroeg. Dat de prijzen stegen naarmate zijn naam bekender werd, spreekt voor zich. In 1903 vroeg hij nog fl.300 voor een portret, maar in de jaren twintig was die prijs al opgelopen tot fl.1000 gulden of zelfs meer.⁴

Sluiter maakte ook een aantal portretten van de Oranjes. Een officiële opdracht van Rijksweg heeft hij echter nooit gekregen. Wel is hem tot drie keer toe een koninklijke onderscheiding ten deel gevallen. Op 30 augustus 1929 werd Willy Sluiter benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau, in februari 1934 kreeg hij de zilveren Eremedaille voor Kunst en Wetenschap verbonden aan de Huisorde van Oranje en op 25 januari 1937 werd hij als voorzitter van Pulchri Studio benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. In 1929 was hij door de koning van Spanje reeds benoemd tot Commandeur in de Orden del Mérito Civil, de Orde van Burgerlijke

Afb. 3 Vereenigde Fotobureaux, *Willy Sluiter bezoekt de tentoonstelling van werken van koningin Wilhelmina bij Kleykamp op 16 januari 1932*, foto, 1932.

HAAGS GEMEENTEARCHIEF

Verdienste, en in 1938 werd hij benoemd tot Commandeur in de Kroonorde van Italië.⁵ Daarnaast ontving hij tal van buitenlandse prijzen en medailles. Sluiter was een uiterst productieve kunstenaar. Hij hield niet op te tekenen en schetsen. Ook op brieven en kaarten maakte hij vaak kleine tekeningen en zo is zijn kunstzinnige erfenis zelfs nog vele malen groter dan wij ooit zullen weten.

Contacten aan het hof

Hoe Willy Sluiter zijn entree heeft gemaakt bij koningin Wilhelmina en prins Hendrik is niet bekend, maar feit is wel dat hij met hen op goede voet stond. Een belangrijke aanwijzing hiervoor is de fraaie voorstelling (afb. 2) die hij heeft gemaakt van het bezoek van koningin Wilhelmina bij hem thuis ter gelegenheid van zijn vijftigste verjaardag op 23 maart 1923. Deze pastel, die zich bevindt in het Haags Gemeentearchief, geeft een levendig beeld van dit bezoek. De koningin is op de rug weergegeven en draagt een hoed. Tegenover haar zit een hofdame, eveneens met een hoed. Op de taboeret zit waarschijnlijk zijn dochter Johanna met naast haar de kunstenaar zelf, daarnaast Sluiter's echtgenote Agatha en helemaal links zijn oude moeder Johanna Suermondt.⁶ De Koninklijke Verzamelingen heeft ook een tekening van dit bezoek.

In 1931 werd Sluiter, in zijn functie als voorzitter van Pulchri Studio, samen met zijn echtgenote uitgenodigd voor een thé dansant op Paleis Noordeinde⁷ en op 22 november 1932 kon Sluiter aan koningin Wilhelmina laten weten dat zij werd uitgenodigd om werkend lid van deze kunstenaarsvereniging te worden zonder eerst voor de ballotagecommissie te hoeven verschijnen. Als grond

hiervoor werd gegeven 'dat het werk, door Uwe Majesteit in verschillende steden van ons land tentoongesteld, volgens het oordeel der Commissie, niet is het werk van een amateur, doch aesthetisch op de hoogte staat van dat van een kunstenaar (...)' (afb. 3).⁸ Daarnaast adviseerde Sluiter de koningin diverse malen bij kwesties over beeldende kunst. Het eerste bekende portret dat Sluiter van Wilhelmina heeft gemaakt, dateert uit 1923. In dat jaar werd als bijlage bij de *Haagse Post* een prent uitgegeven waaraan een tekening ten grondslag lag. De huidige verblijfplaats van die tekening is helaas niet bekend. Dit portret zal vermoedelijk gebaseerd zijn op een foto.

Uit de begintijd van zijn portretten voor Oranjes dateert ook het postume pastelportret van de moeder van prins Hendrik, groothertogin Marie van Mecklenburg-Schwerin, prinses van Schwarzburg-Rudolstadt. Dit portret wordt in de Koninklijke Verzamelingen bewaard. Het is gedateerd met het sterfjaar van de groothertogin – 1922 – en kan dus ook in 1923 gemaakt zijn. De groothertogin zou samen met haar dochter groothertogin Elisabeth Alexandrine van Oldenburg, de zuster van prins Hendrik, het atelier van Sluiter hebben bezocht. Dit portret leidde tot weer een nieuwe opdracht. Hierover schreef Sluiter aan zijn dochter op 14 januari 1924 dat hij 'nu als cadeau van onze Koningin voor deze beide ieder nog een portret van de Groothertogin [moet] maken – alleen de kop. Stom vervelend werk, maar 't houdt de relatie warm en 2 x 1 = 2 popjes is er mee te verdienen.'⁹ De groothertoginnen Marie en Elisabeth waren graag geziene gasten in Pulchri Studio, waar Willy Sluiter sinds 1923 voorzitter was, en zullen hem daar vast ook eens ontmoet hebben.¹⁰

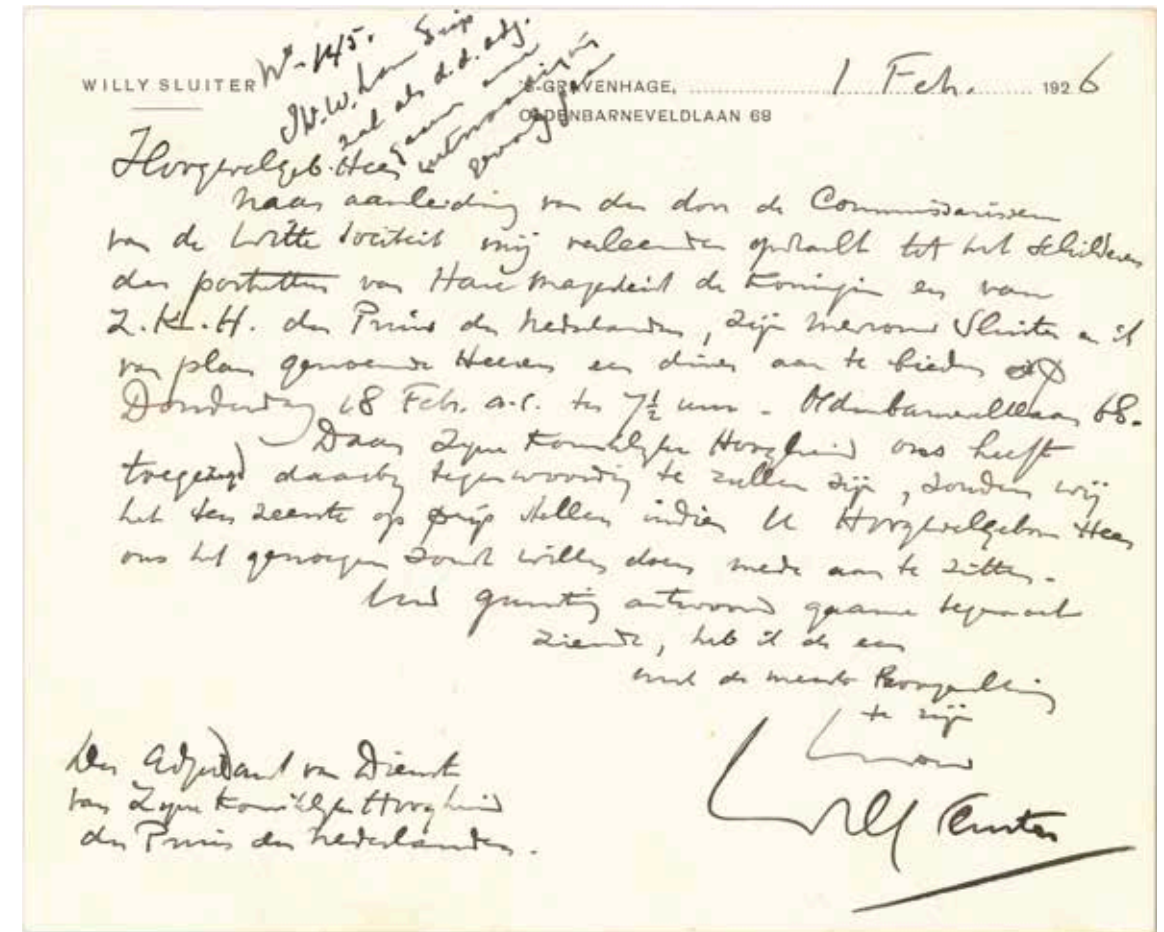
Een eerste portrettekening die bekend is van prins Hendrik dateert uit maart 1925. De aanleiding voor deze studie, waarop de prins en face in dagelijks kostuum is afgebeeld, is niet bekend. Een eerste formeel portret van koningin Wilhelmina werd ca. 1925 als chromolitho uitgegeven door de Uitgevers Compagnie 'De Branding' in De Bilt. Deze litho gaat terug op een olieverfportret dat zich thans bevindt in de Koninklijke Verzamelingen. Een aantal werken in die collectie zijn verworven op de veilingen die na de dood van Sluiter door het veilinghuis Mak in Dordrecht zijn gehouden in 1951 en 1952, zo ook dit portret. In zijn atelier bleek Sluiter de nodige portretten en andere werken met Oranje-onderwerpen te hebben staan; kennelijk had hij een grote voorliefde voor dit onderwerp.

De portretten voor De Witte

Van weinig portretten is de totstandkoming zo goed gedocumenteerd als van de twee van koningin Wilhelmina en prins Hendrik uit 1926 die Sluiter voor de Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte heeft gemaakt. Het archief van De Witte is wat dat betreft een ware *Fundgrube*.¹¹

Op 7 februari 1926 was het koninklijk paar vijfentwintig jaar getrouwd. Onder een vijftigtal leden van De Witte ontstond in de tweede helft van 1925 het idee om bij die gelegenheid een portret van koningin Wilhelmina te laten maken. Op 30 november 1925 werd hiertoe een circulaire opgesteld, waarin de leden werden opgeroepen dit plan te ondersteunen. Immers konden de kosten niet uit de kas komen, zo vond men, maar waren die toch niet 'zó groot, dat de circa 4000 leden der Sociëteit die kosten, zonder te groote offers, niet gezamenlijk zouden kunnen bijeen brengen.' Een belangrijk argument waarom men vond dat dit portret van koningin Wilhelmina er moest komen, lag in het feit dat Den Haag in toenemende mate een stad was waar veel buitenlanders kwamen om deel te nemen 'aan congressen, aan de Internationale rechtszaken enz.' Velen zouden dan na hun bezigheden op de sociëteit hun ontspanning vinden en dat er dan in dit gebouw geen 'waardige beeltenis van het hoofd van den Staat' was, moest 'toch op de bezoekers een vreemde indruk maken'.

Er was in eerste instantie dus sprake van het maken van slechts één portret, alleen dat van de vorstin. Vrij spoedig volgde echter het verzoek van het vooraanstaande Witte-lid en staatsraad jhr. D.J. Six om ook een portret van de prins te laten maken. Op 4 december 1925 nodigden de commissarissen van de sociëteit de kunstenaar Willy Sluiter uit voor een bespreking over dit

Afb. 4 Brief van Willy Sluiter aan de adjudant van prins Hendrik, d.d. 1 februari 1926. KONINKLIJKE VERZAMELINGEN, DEN HAAG

portret op 9 december. Intussen stuurden zij op 7 december een convocaat naar de leden om hen van het voornemen ook de prins te laten portretteren op de hoogte te brengen, met de kanttekening dat het zou 'afhangen van het bedrag, dat de leden daartoe ter beschikking stellen.'

De opdracht werd aan Sluiter gegeven en koningin en prins werden separaat per brief op 16 december gevraagd of zij hieraan hun medewerking wilden verlenen. Hierop reageerden beiden positief. Uit de correspondentie uit 1925/26 blijkt dat de leden vrij snel bijdroegen aan de kosten, de giften varieerden van fl.1,50 tot fl.100. Uiteindelijk werd het bedrag van fl.6218,70 bijeengebracht.

Toen de opdracht reeds aan Sluiter was verleend, dienden zich nog twee kunstenaars aan die graag deze portretten wilden vervaardigen. De portrettist Pierre Stordiau (1887-1969) schreef zelf naar de commissarissen van de sociëteit met de vraag of hij de opdracht kon vervullen en de heer Van der Wilk van Kunstzaal Pictura in de Haagse Bazarstraat schoof de kunstenaar Marinus Adamse (1891-1977) naar voren. Beiden werden netjes afgeschreven met de mededeling dat de opdracht reeds vergeven was. Willy Sluiter was zeer in zijn nopjes met deze opdracht. Nog in 1925, op oudejaarsdag, schreef hij zijn vriend Frans Anthony Nolet dat hij bezig was met het schilderij. Hij omschreef het als 'een fijne opdracht! Me atelier wordt te klein, dus verhuizen.'¹² Op 1 februari 1926 nodigde hij de dienstdoende adjudant van prins Hendrik uit voor een diner op 18 februari dat hij en zijn vrouw thuis aan de Johan van Oldenbarneveltlaan 68 gaven aan de commissarissen van De Witte, 'daar

Afb. 5 **Willy Sluiter, Portret van prins Hendrik**, olieverf op doek, 1926.
NIEUWE OF LITTÉRAIRE SOCIËTEIT DE WITTE, DEN HAAG

Afb. 6 **Willy Sluiter, Portret van koningin Wilhelmina**, olieverf op doek, 1926.
NIEUWE OF LITTÉRAIRE SOCIËTEIT DE WITTE, DEN HAAG

zijn Koninklijke Hoogheid ons heeft toegezegd daarbij tegenwoordig te zullen zijn (...). Als adjudant van dienst werd jhr. W. Laman Trip afgevaardigd (afb. 4).¹³ In de oudejaarsnacht van 1925 op 1926 werd Nederland getroffen door een grote watersnoodramp. De Maasdijk bij Overasselt brak door en het Land van Maas en Waal liep onder. De onthulling van de portretten stond gepland voor 5 februari 1926, maar de ramp liet ook de leden van De Witte niet onberoerd. De heer E.J.F. Heijmans stelde op 4 januari 1926 in een brief voor om de bijeengebrachte gelden niet voor de portretten aan te wenden, maar te schenken aan de slachtoffers van de ramp. De commissarissen antwoordden hierop dat de portretten bijna klaar waren en dat daar dus geen sprake van kon zijn.¹⁴

Het in De Witte geplande diner, dat daags na de onthulling van de portretten plaats zou vinden ter gelegenheid van het vijfentwintigjarig huwelijk van koningin en prins, vond geen doorgang. De onthulling zelf zou slechts met een glas champagne worden gevierd. Uiteindelijk vond deze op woensdag 10 februari plaats. De dag erna werd het honorarium van fl.5000 overgemaakt op de bankrekening van Willy Sluiter.¹⁵ In een brief die op 11 februari namens de commissarissen aan Willy Sluiter werd verstuurd, werd gemeld dat het bedrag was overgemaakt en werd de kunstenaar bedankt voor 'de vlotte en mooie uitvoering, welke op hun allen veel indruk heeft gemaakt.'¹⁶ De portretten van koningin en prins zijn beiden ten voeten uit geschilderd, de prins staand, de koningin zittend (afb. 5, 6). De koningin is gekleed in avondtoilet en houdt een waaijer in de hand; zij heeft een diadeem in het haar en draagt geen onderscheidingen. De prins daarentegen wel. Hij is gekleed in rokkostuum en draagt om de hals de Orde van het Hospitaal Sint Johannes, balije Brandenburg, en waarschijnlijk commanderij Nederland, het borstlint van de Huisorde van Oranje en het miniatuur van het Gulden Vlies.¹⁷ Over de poseersessies van prins Hendrik in 1926 deed Sluiter verslag aan zijn dochter. Hij schreef:

*Hij kwam nu drie keer deze week van 2-4 en valt altijd om van de slaap. Dan staat hij ineens op, loopt naar de telefoon. Doorverven! brult hij dan. Meer wit op dat overhemd! 't Is een type – een echte genoeglijke landjonker vol dwaze moppen en helemaal niet zoo'n uil als de mensen van hem zeggen. Integendeel hij kan erge aardige dingen vertellen.*¹⁸

Met deze twee portretten kunnen ook een aantal andere werken in verband worden gebracht. In de collectie van de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau bevinden zich twee aquarellen die voorstudies zijn van beide portretten. In het Koninklijk Huisarchief hangt in de studiezaal een borststuk van prins Hendrik uit 1926 dat mogelijk ook een voorstudie voor het portret in De Witte is. Het enige verschil is dat de prins op dit portret op zijn rok het halskruis van de Orde van het Gulden Vlies draagt. Tot slot is er een grote studie in olieverf bewaard gebleven waarop de koningin in sepia tinten is weergegeven. Deze studie, die thans in bruikleen van de Koninklijke Verzamelingen op Paleis Het Loo is, heeft dezelfde afmetingen als het portret in De Witte. In 1933, het jaar waarin koningin-moeder Emma 75 werd, volgde nog een opdracht van de commissarissen van De Witte. Zij bestelden bij Sluiter, die sinds 15 juli 1930 lid was van de sociëteit,¹⁹ een portret van Emma. Op 20 juni vroeg Sluiter per brief (afb. 7) aan de koningin-moeder of hij

(...) in deze op de medewerking van Uwe Majesteit zou mogen kunnen rekenen. Ik kan Uwe Majesteit niet genoeg zeggen hoe gelukkig ik mij voel, dat men mij hiervoor heeft uitgezocht, daar dit de vervulling beteekent van en reeds lang gekoesterde hartenwensch.

Emma liet op 24 juni weten eraan mee te willen werken.²⁰ Sluiter trok voor dit portret naar Paleis Soestdijk en maakte in juli van dat jaar zowel een tekening als een olieverfstudie. Over zijn bezoek aan het paleis berichtte Sluiter op 17 augustus 1933 aan zijn dochter:

*Ik heb nu een goeie groote tekening en een olieverfstudie van de kleur waar ik veel aan heb. De koningin moeder heeft me gezegd dat als 't noodig was ik best nog eens terug mocht komen en ze graag bereid was nog eens voor me te zitten. Ze was werkelijk allervriendelijk en was iedere ochtend even prettig om heen te gaan.*²¹

Het portret uit De Witte wijkt in details iets af van de voorstudie. Een gekleurde versie van deze studie is als litho in druk uitgebracht. Daarnaast werd de litho in zwart-wit afgebeeld in het *Jaarverslag* van de Vereniging Oranje-Nassau Museum over 1933 bij het in memoriam van koningin Emma.

WILLY SLUITER
MARLOT
DEN HAAG.

*in aanwezigheid van
Koningin-moeder*

Aan Hare Majesteit
de Koningin-moeder
Paleis - Soerboyk -
Majesteit

5-18/33

Het Bestuur van de Leven van de
Witte Sociëit alhier hebben de grootste
wensche te kennen gegeven, een door mij
van Uwe Majesteit geschilderd portret
te mogen plaatsen in een der zalen van
den nieuwen vleugel aan het Plein -
Het is naar aanleiding van dezen opdracht
dat ik de eer heb Uwe Majesteit eerbiedig
te verzoeken of ik in dezen op de
medewerking van Uwe Majesteit zou
mogen rekenen.

Ik kan Uwe Majesteit niet genoeg
zeggen hoe gelukkig ik mij voel, dat
men mij hiervan heeft uitgezocht, daar
dit de vervulling beteekent van een
reeds lang door mij ghoestende
hartewensche -

Met mijn meest respectueuse
groeten, heb ik deel van Uwe Majesteit
te zijn de onderdanige dienaar

Marlotlaan I
De Haag
20 juni 1933.

Willy Sluiter

Afb. 8 Willy Sluiter, *Portret van koningin-moeder Emma*, olieverf op doek, 1933.
BELASTING & DOUANE MUSEUM, ROTTERDAM

Op 25 november werd het portret in De Witte onthuld.²² Op 28 november 1933 stuurde Sluiter zijn declaratie van fl.800 naar De Witte.²³ Een kleinere versie van het portret, dat juli 1933 is gedateerd, bevindt zich thans in het Belasting & Douane Museum te Rotterdam (afb. 8). In 1938 volgde nog een laatste opdracht van de sociëit: de portretten van prinses Juliana en prins Bernhard. *De Noordooster* deed al op 13 december van dat jaar melding van het feit dat de

Afb. 7 Brief van Willy Sluiter aan koningin-moeder Emma, d.d. 20 juni 1933.
KONINKLIJKE VERZAMELINGEN, DEN HAAG

Afb. 9 Willy Sluiter, *Portret van prinses Juliana*, olieverf op doek, 1939.
NIEUWE OF LITTÉRAIRE SOCIËTEIT DE WITTE, DEN HAAG

Afb. 10 Willy Sluiter, *Portret van prins Bernhard*, olieverf op doek, 1939.
NIEUWE OF LITTÉRAIRE SOCIËTEIT DE WITTE, DEN HAAG

prins voor Willy Sluiter in zijn atelier had geposeerd. 'De Prinses vergezelde haar gemaal' en 'eerlangs zal ook het portret van Prinses Juliana gemaakt worden door denzelfden schilder'.²⁴ Op 2 oktober 1939 werden de portretten (afb. 9, 10) onthuld.²⁵ Juliana is zittend in een stoel weergegeven met het borstlint van het Grootkruis in de Orde van de Nederlandse Leeuw. De prins is eveneens zittend weergegeven in het uniform van kapitein van de Grenadiers. Hij draagt het borstlint en de ster van het Grootkruis in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Overige werken

In de tussenliggende jaren maakte Sluiter ook andere werken die gerelateerd zijn aan het Oranjehuis. In de atelierverselling van 1951 werd bijvoorbeeld een aquarel geveild waarop de begrafenis van prins Hendrik is weergegeven. Helaas is hiervan geen afbeelding bekend. Op de tweede atelierverselling in 1952 was een kniestuk uit 1933 te vinden, waarop prins Hendrik in burger gekleed en met een hoed op in een landschap is weergegeven.

Afb. 11 Willy Sluiter, *Bezoek van koningin Wilhelmina aan de Landstormdag op landgoed Schaffelaar te Barneveld op 17 juni 1935*, olieverf op doek, 1936.
KONINKLIJKE VERZAMELINGEN, DEN HAAG

In opdracht van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm maakte Sluiter in 1936 een zeer groot groepsportret van het bezoek dat Wilhelmina op 7 juni 1935 bracht aan de Landstormdag op landgoed Schaffelaar in Barneveld (afb. 11). Hierop staat de koningin in het wit met naast haar op het podium in jacquet L.F. Duymaer van Twist en daarachter de hofdame jonkvrouw Agnes Schimmelpenninck van der Oye. Op de voorgrond staan tal van hoogwaardigheidsbekleders en militairen.²⁶ Het portret werd op 30 december 1936 door luitenant-generaal L.F. Duymaer van Twist in zijn capaciteit van voorzitter van de Nationale Landstorm Commissie aan prinses Juliana en prins Bernhard aangeboden ter gelegenheid van hun aanstaande huwelijk op 7 januari 1937. De kunstenaar was bij deze aanbidding aanwezig. De overhandiging van dit forse schilderij was kennelijk zo'n bijzondere gebeurtenis dat tal van landelijke kranten er verslag van deden. Het stond zelfs op de voorpagina van het *Bataviaasch Dagblad* van 31 december 1936.

Van het huwelijk van Juliana en Bernhard in 1937 maakte Sluiter twee aquarellen, die zich beide in de Koninklijke Verzamelingen bevinden. Op één blad zien wij het moment dat ds. W.L. Welter

Afb. 12 Willy Sluiter, *Huwelijk prinses Juliana en prins Bernhard*, aquarel, 1937.
KONINKLIJKE VERZAMELINGEN, DEN HAAG

het huwelijk inzegent en de andere, fraai uitgewerkte aquarel toont een overzicht van de plechtigheid in de Grote of St. Jacobskerk in Den Haag (afb. 12). De inzegening zou volgens een aantekening in de inventaris van de Koninklijke Verzamelingen in opdracht zijn gemaakt, maar Sluiter was niet aanwezig bij het huwelijk en zal zich voor het maken van deze aquarellen dus gebaseerd hebben op foto's.²⁷ Voor de aquarel van de inzegening zal Sluiter vermoedelijk de foto die Erich Salomon maakte als voorbeeld hebben gebruikt. Uit 1937 dateert ook een klein pastelportret waarop Wilhelmina met een mutsje op is weergegeven.

In de maanden januari en februari 1938 werd er in de Ridderzaal in Den Haag door het Nationaal Fonds voor Bijzondere Nooden ten bate van dat fonds een twee weken durende tentoonstelling geor-

Afb. 13 Cover van de catalogus van de tentoonstelling *De jeugd van prinses en prinsessen uit het Huis van Oranje*, 1938.
COLLECTIE AUTEUR

ganiseerd met als titel *De jeugd van prinses en prinsessen uit het Huis van Oranje*. Deze tentoonstelling was samengesteld door de toenmalige conservator van het Oranje-Nassau Museum in Den Haag. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er naast bruiklenen van onder andere het Koninklijk Huis, het Rijksmuseum en vele particulieren, ook veel stukken van de Vereniging Oranje-Nassau Museum te zien waren, zoals miniaturen, prenten, penningen, maar ook het bekende schilderij *De doop van prinses Juliana* door Hoynck van Papendrecht en het *Portret van prinses Juliana* door Willem Maris.

Onder de overige bruiklenen was ook een werk van Willy Sluiter, getiteld *Eerste officiële bal door Prinses Juliana bijgewoond, 9 Febr. 1931*. De catalogus, waarvoor Sluiter de cover (afb. 13) ontwierp,

vermeldt niet of het gedateerd was, of het een schilderij, tekening of pastel was en wat de afmetingen waren.²⁸ Sluiter was voor dit bal uitgenodigd en heeft wellicht toen een schets gemaakt.²⁹ Het enige wat wij nu nog van dit werk weten, danken wij aan een beschrijving in het *Algemeen Handelsblad* van 31 augustus 1938:

*Merkwaardig is een vrijwel onbekend schilderij van Willy Sluiter, voorstellende een bal ten hove in 1931, waarop men behalve de koninklijke familie, eenige vooraanstaande personen ziet afgebeeld.*³⁰

In 1938 maakte Sluiter in opdracht van de gemeente Bussum een groot portret van koningin Wilhelmina, ongetwijfeld ter gelegenheid van haar ambtsjubileum. De koningin is zittend in een stoel weergegeven met het lint en de borstster van het Grootkruis van de Nederlandse Leeuw. Voor dit portret gebruikte Sluiter zeer waarschijnlijk de staatsfoto door Godfried de Groot uit 1937 als voorbeeld. Mogelijk heeft hij de struisveren waaijer 'geplukt' uit de foto van Frans Ziegler uit 1931.³¹ Op 12 mei 1938 legde Sluiter vervolgens de doop van prinses Beatrix door ds. Welter vast in aquarel. Helaas is de huidige verblijfplaats van dit blad niet bekend. Sluiter zal ook deze aquarel op basis van een foto hebben gemaakt.³² In datzelfde jaar maakte hij ook een portretstudie van prinses Juliana (afb. 14). Deze studie werd in het voorjaar van 2018 op een veiling van het Haagse Venduehuis der Notarissen aangeboden. Op de foto in de catalogus zag de studie er erg aantrekkelijk uit en daarom heeft het bestuur van de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau serieus overwogen een poging te wagen om dit stuk voor de collectie aan te schaffen. In werkelijkheid viel het stuk echter toch wat tegen, vandaar dat uiteindelijk is afgezien van een eventuele aankoop. Na de oorlogsjaren volgden nog een paar portretten van de inmiddels ingehuldigde koningin Juliana. Het bekendste is het stuk dat zich thans in museum Het Valkhof in Nijmegen bevindt. Diverse kranten noemden dit portret het eerste staatsieportret, waarop het paleis een bericht deed uitgaan dat het niet in opdracht van het Koninklijk Huis was vervaardigd. *De Gooi en Eemlander* berichtte op 23-12-1948 als volgt:

Het portret der Koningin van Willy Sluiter
SOESTDIJK. – Naar wij van het secretariaat van H.M. Koningin Juliana vernemen, is in sommige kringen de indruk gevestigd alsof het in de dagbladen gepubliceerde portret van H.M. de Koningin, geschilderd door de heer Willy Sluiter, een officieel portret zou zijn, dat in opdracht van het Koninklijk Huis is vervaardigd. Teneinde misverstand te voorkomen, melden wij thans, dat dit portret aan de hand van bekende foto's vervaardigd werd in opdracht van een uitgeversmaatschappij in de Bilt.

In 1943 maakte Willy Sluiter, ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag, een zelfportret (afb. 1). Ongetwijfeld gebruikte hij bij het vervaardigen een spiegel. Op de achtergrond prijkt namelijk een portret van koningin Emma, dat wel erg lijkt op het in 1933 geschilderde stuk voor De Witte, maar dan in spiegelbeeld. Mogelijk was het de olieverfschets die hij voor dit portret maakte. Het is ook mogelijk dat dit het portret is dat zich thans bevindt in de collectie van het Belasting & Douane Museum te Rotterdam (afb. 8), waarvan niet bekend is wanneer het in de verzameling is gekomen. In 1949 overleed Sluiter. Hij liet een enorm oeuvre na: vooral als tekenaar van karikaturale voorstellingen had hij een enorme productie, maar ook de Oranjes waren voor hem talloze malen een grote bron van inspiratie.

Afb. 14 Willy Sluiter, *Studie van prinses Juliana*, olieverf op doek, 1938.

HUIDIGE VERBLIJFPLAATS ONBEKEND

Noten

- * De auteur dankt de directie en medewerkers van de Koninklijke Verzamelingen voor de toestemming om het archief te raadplegen en voor hun medewerking bij het vinden van relevante informatie en het verstrekken van afbeeldingen. Tevens dankt hij de heer R. Wijs, directeur van NLS De Witte, voor het verstrekken van nieuwe opnames van de portretten die daar hangen. Ook dankt hij de diverse musea voor hun medewerking in dezen.
- 1 Zie voor deze portretten: A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, met name 215-222.
 - 2 Deze typering is ontleend aan: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949 Gentleman-kunstenaar* (Dordrecht/Gent 1999). Zie voor een uitgebreide biografie van Willy Sluiter: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: Peters en Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949*, 11-34.
 - 3 Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', 31. Helaas wordt hier niet vermeld hoe lang hij algemeen secretaris was.
 - 4 S. de Ruyter, "Wie doet je wat?" Willy Sluiter tussen critici, publiek en kopers', in: Peters en Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949*, 55-70, aldaar 68. Het kasboek van Willy Sluiter bevindt zich in een particuliere verzameling. Daarnaast hield Sluiter ook fotoboeken bij, waarin hij foto's van zijn werk plakte en erbij schreef wie het had gekocht. Ook deze albums bevinden zich in een particuliere verzameling. Zie daarover: De Ruyter, 'Wie doet je wat?', 61 (nt. 18 en 19).
 - 5 Deze koninklijke onderscheidingen worden in de biografie van Marijnissen ('Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar') niet genoemd, maar wel vermeld in: A.J. Sleyster, *Willy Sluiter (1873-1949)* (ongepubliceerde doctoraalscriptie, Universiteit Leiden 1993) Deel 2, 99-104: Bijlage I: Beknopte biografie van Sluiter in jaartallen (een exemplaar van deze scriptie is te vinden in de bibliotheek van het Dordrechts Museum te Dordrecht).
 - 6 De identificatie van de voorgestelden is ontleend aan de beeldbank van het Haags Gemeentearchief, Den Haag (HGA), objectnummer grA48. Waar het HGA echter de persoon naast de dochter omschrijft als haar 'toekomstige echtgenoot', heeft naar mijn mening de kunstenaar zichzelf geportretteerd.
 - 7 Koninklijke Verzamelingen, Den Haag (KV), Departement Hofmaarschalk, mr. F.F.G. baron de Smeth, E10-IVba-036 / Bijlage no. 850. Voor dit bal waren ongeveer 650 gasten genood. Tot de gasten behoorden onder andere 'de leden der Hofhoudingen met hunne dames [etc. ...] de leden van het Corps diplomatique met hunne dames, tal van hoogwaardigheidsbekleders, leden van de Hooge Colleges van Staat, particulieren en officieren [etc. ...] door de regimentscommandanten aangewezen als "uitgaande" ongetrouwde officieren [etc. ...] alle categoriën alléén voor zoover in den Haag woonachtig of dáar voor den winterverblijvende'.
 - 8 KV, Wilhelmina, koningin der Nederlanden, particulier secretaris, A50-XX a48; 1932 nr. 1895.
 - 9 De Ruyter, 'Wie doet je wat?', 68. Zij citeert een brief van Sluiter aan zijn dochter J.A. Nieuwenhuys-Sluiter, die vermeld wordt in Sleyster, *Willy Sluiter*, Deel 1, 47 en 90 (nt. 150). Ik heb hier het volledige citaat uit Sleyster overgenomen.
 - 10 Volgens F. Klinckhamers waren de groot-hertogin en haar dochter graag geziene gasten in Pulchri Studio. Hij stelt ook dat deze opdracht door Wilhelmina gegeven zou zijn. Zie: F. Klinckhamers, 'Willy Sluiter als koninklijk portrettist', *Vorsten* 27 (1999) nr. 9, 34-35, aldaar 34. Ook Sleyster, *Willy Sluiter*, 28, stelt dat het portret in opdracht is geschilderd. In de KV heb ik daar helaas geen correspondentie over gevonden. De Ruyter, 'Wie doet je wat?', noemt ook geen opdrachtgever voor dit portret.
 - 11 Het archief van de NLS De Witte wordt bewaard in het Haags Gemeentearchief, Den Haag. Van de totstandkoming van deze portretten is in dit archief een apart dossier aangelegd.
 - 12 RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, Brief in archief Anthony ("Toon") Nolet, inv. Nr. NL- HaRKD.0627. Anthony Nolet (1867-1961) was wijnhandelaar en kunstverzamelaar.
 - 13 KV, Hendrik, prins der Nederlanden, particulier secretaris, A51-XIV-73. Een schriftelijke uitnodiging aan de prins heb ik niet aangetroffen in de KV; mogelijk was de prins dus mondeling uitgenodigd!
 - 14 HGA, Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, inv.nr. 211.
 - 15 Cense, 'Binnen 'De Witte'', 215, stelt dat Sluiter zich aanvankelijk bereid had verklaard af te zien van zijn normale honorarium van fl.2500 per portret, maar kennelijk hebben de commissarissen dus toch het reguliere honorarium betaald.
 - 16 Cense, 'Binnen 'De Witte'', 215-217.
 - 17 Met dank aan dr. G.P. Sanders, conservator Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden/Paleis Het Loo, voor het duiden van deze onderscheidingen.
 - 18 Geciteerd uit Sleyster, *Willy Sluiter*, 48-49. Sleyster stelt op 91 (nt. 155) dat de brief is gedateerd op 31 januari 1925; dat moet 1926 zijn wanneer het slaat op het portret in De Witte.
 - 19 Cense, 'Binnen 'De Witte'', 233.
 - 20 KV, Emma, koningin der Nederlanden, A47-X-320-nr. 578 en brievenboek Emma A47-X-55.
 - 21 Sleyster, *Willy Sluiter*, 49. Hij citeert een brief van Sluiter aan zijn dochter d.d. 17-8-1933.
 - 22 Cense, 'Binnen 'De Witte'', 218, met afb. op 217 en 218.
 - 23 HGA, Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, inv.nr. 211.
 - 24 *De Noordooster* (13-12-1938).
 - 25 Cense, 'Binnen 'De Witte'', 218, met afb. van Juliana op 219.
 - 26 Voor een volledige identificatie van de afgebeelde personen zie de website van RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, Den Haag, IB nr. 40352.
 - 27 Waar deze opmerking op stoelt is niet duidelijk.
- De archieven van de Koninklijke Verzamelingen van na 1934 zijn gesloten voor onderzoek. Mevrouw G.J. Weel-de Raad, archivist bij de Koninklijke Verzamelingen, was echter zo vriendelijk voor mij na te zien of Sluiter voorkomt in de stukken met betrekking tot het huwelijk en dit was niet zo. Graag dank ik mevrouw Weel hier nadrukkelijk voor haar medewerking.
- 28 *De jeugd van prins en prinsessen uit het Huis van Oranje*. Tentoonstelling van schilderijen, prenten en curiosa in de Ridderzaal, januari-februari 1938 (z.p., z.j.) 14, nr. 46. De genoemde werken van de GVON staan onder de nrs. 44 en 45.
 - 29 Zie voor deze thé dansant noot 7.
 - 30 *Algemeen Handelsblad* (31-8-1938).
 - 31 Met dank aan drs. Niels Coppes, conservator fotografie en stallencomplex Paleis Het Loo, voor het benoemen van deze foto's; correspondentie per e-mail d.d. 14-11-2018.
 - 32 Uit het onderzoek van mevrouw G.J. Weel-de Raad (noot 27) is gebleken dat Sluiter ook niet wordt genoemd in de stukken die verband houden met de doop van prinses Beatrix.

Samengesteld door Jim van der Meer Mohr

VOORLOPIGE CATALOGUS VAN AAN HET HUIS VAN ORANJE
GERELATEERDE SCHILDERIJEN, AQUARELLEN, PASTELS EN
TEKENINGEN VAN WILLY SLUITER

Het grafisch werk is hier, vanwege de omvang ervan, buiten beschouwing gelaten. Voor zover bekend zijn de zogenaamde IB-nummers van het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis toegevoegd. Bij de afmetingen gaat de hoogte voor de breedte. Wanneer een afbeelding ontbreekt was deze helaas niet beschikbaar.

GEDATEERD

1923

1. Portret van koningin Wilhelmina (zie afb. linkerpagina)

Rechtsonder gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter / 1923

Potlood, afmetingen onbekend.

Opmerking: bekend van foto RKD; deze tekening is later in prent uitgegeven als bijlage bij de *Haagse Post*.

Huidige verblijfplaats onbekend.

IB nr. 51940

2. Bezoek van Hare Majesteit koningin Wilhelmina aan Willy Sluiter in zijn woonhuis aan de Johan van Oldenbarneveltlaan 68 te Den Haag op 23 maart 1923

Rechtsonder gesigneerd en midden onder opschrift en gedateerd: Willy

Sluiter / BEZOEK VAN HARE MAJESTEIT DE KONINGIN / J. VAN

OLDENBARNEVELTLAAN 68 – DEN HAAG – 23 MAART 1923

Pastel, 24 x 32,5 cm.

Herkomst: veiling Amsterdam (Sotheby Mak van Waay) 23 maart 1982, nr. 514 met afb.

Opmerking: het betreft hier een bezoek van koningin Wilhelmina aan het huis van de kunstenaar ter gelegenheid van diens vijftigste verjaardag.

Verblijfplaats: Haags Gemeentearchief, Den Haag, grA48.

3. Bezoek van Hare Majesteit koningin Wilhelmina, aan het huis van Willy Sluiter te Den Haag op 23 maart 1923

Potloodtekening, 21 x 27 cm.

Herkomst: onbekend.

Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. AT/0119.

4. Portret van prins Hendrik

Rechtsonder gesigneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter – / 3-1925 / Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN / HERTOG VAN MECKLENBURG
Potloodtekening, afmetingen onbekend.
Opmerking: bekend van foto RKD.
Huidige verblijfplaats onbekend.
IB nr. 40338

5. Portretstudie van koningin Wilhelmina

Linksonder gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter / 12-1925
Potloodtekening, afmetingen onbekend.
Opmerking: bekend van foto RKD; op opzetkarton staat: 'eerste schets voor het portret van Hare Majesteit-1925'. Hier wordt waarschijnlijk het in 1926 voltooide portret bedoeld dat in opdracht van Sociëteit De Witte is gemaakt.
Huidige verblijfplaats onbekend.
IB nr. 39627

6. Portret van koningin Wilhelmina, ca. 1925

Rechts van het midden gesigneerd: Willy Sluiter –
Olieverf op doek, 32,5 x 25 cm.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 6/7-11-1951, nr. 208 (deel overige collecties).
Opmerking: dit portret is als chromolitho uitgegeven door Uitg. Comp. 'De Branding', De Bilt.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0120.
IB nr. 34693

7. Portret van koningin Wilhelmina

Rechtsboven gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter – / FEBR. 1926
Olieverf op doek, 230 x 145 cm.
Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht/Gent 1999) 11-34, aldaar 32, met afb. nr. 41 op 33; A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, aldaar 215-18, met afb. op 214.
Verblijfplaats: Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, Den Haag.
IB nr. 40337

8. Twee portretstudies van koningin Wilhelmina en prins Hendrik

Aquarel geplakt op karton (beide studies), resp. 22,3 x 13,7 en 22,4 x 13,7 cm.
Op opzetkarton handgeschreven tekst van de kunstenaar: 'ter herinnering aan Febr. 1926 / Willy Sluiter'.
Opmerking: voorstudies voor de portretten die zijn gemaakt in opdracht van Sociëteit De Witte, Den Haag.
Literatuur: Q. van der Meer Mohr, m.m.v. M. Spliethoff, *Uitgelicht. Catalogus van tekeningen, aquarellen en gouaches. De verzameling van de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau op Paleis Het Loo Nationaal Museum* (Den Haag 2012) 74-75, met afb.
Herkomst: onbekend.
Verblijfplaats: Paleis Het Loo, Apeldoorn, inv.nr. A 5048-a,b, in langdurig bruikleen van de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau.

9. Portret van prins Hendrik

Linksonder gesigneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter – / 1926 / Z.K.H. PRINS HENDRIK / HERTOG VAN MECKLENBURG
Olieverf op doek, 78,5 x 65,5 cm.
Opmerking: volgens IB kaart 62330 zou dit portret een voorstudie voor een uitgewerkte versie uit 1936 zijn.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952, nr. 2.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0126.
IB nr. 40340

10. Portret van prins Hendrik

Linksonder gesigneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter – / 1926 / Z.K.H. PRINS HENDRIK / HERTOG VAN MECKLENBURG
Olieverf op doek, afmetingen onbekend.
Opmerking: uitsluitend bekend van een reproductie RKD, waarbij foutief wordt gesteld dat het de voorstudie uit de collectie van de Koninklijke Verzamelingen betreft (IB nr. 40340). Kennelijk heeft Sluiter een tweede voorstudie gemaakt.
Huidige verblijfplaats onbekend.

11. Portretstudie van koningin Wilhelmina, ten voeten uit

Linksonder gesigneerd en gedateerd: Willy S / 1926
Olieverf op doek, 232 x 143 cm.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952, nr. 163.
Opmerking: voorstudie voor het portret dat is gemaakt in opdracht van Sociëteit De Witte, Den Haag.
Verblijfplaats: Paleis Het Loo, Apeldoorn, inv.nr. SC/0411, in langdurig bruikleen van de Koninklijke Verzamelingen, Den Haag.
IB nr. 934631

12. Portret van prins Hendrik

Rechtsboven gesigineerd: Willy Sluiter –
Olieverf op doek, 230 x 145 cm.

Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht/Gent 1999) 11-34, aldaar 32, met afb. nr. 40 op 33; A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, aldaar 215-218, met afb. op 216.

Verblijfplaats: Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, Den Haag.

IB nr. 40278

1933

13. Portret van koningin Emma

Rechtsonder gesigineerd, gedateerd en opschrift: = PALEIS SOESTDIJK = /
JULI 1933 / WILLY SLUITER

Linksboven opschrift 1858=1933

Tekening, 89 x 75 cm.

Opmerking: voorstudie voor het portret dat is gemaakt ter gelegenheid van de 75^e verjaardag van koningin Emma. Een gekleurde versie is in druk gebracht door N. Samson en als illustratie gebruikt in het in memoriam in het jaarverslag over 1933 van de Vereniging Oranje-Nassau Museum. Sluiter heeft deze tekening vermoedelijk ook gebruikt als voorstudie voor het portret dat hij voor De Witte heeft gemaakt; dat wijkt in detail echter wel af, zo heeft de koningin-moeder een andere waaier in de hand en zit zij op een andere stoel en is de ruimte erachter ook niet ingevuld. In de Antwerpse krant *De Standaard* van 3 augustus 1934 is een nog iets andere voorstudie afgebeeld. Hierop heeft voorgestelde geen waaier in de hand.

Herkomst: in 1972 reeds in het bezit van de Stichting Historische Verzamelingen van het Huis Oranje-Nassau.

Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0575.

IB nr. 34043

14. Portret van koningin Emma

Rechtsboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / 1933
Olieverf op doek, 130 x 105 cm.

Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht/Gent 1999) 11-34, aldaar 32; A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, aldaar 215-218, met afb. op 217.

Verblijfplaats: Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, Den Haag.

IB nr. 40275

15. Portret van koningin Emma

Rechtsboven gesigineerd, gedateerd en opschrift: 1855-2 AUG. 1933 / PALEIS
SOESTDIJK / Willy Sluiter – / JULI '33.

Olieverf op doek, 85 x 55 cm.

Opmerking: kleinere variant van het portret dat voor Sociëteit De Witte is gemaakt; gezien het opschrift is het kennelijk voltooid om ter gelegenheid van een bepaald doel overhandigd te worden.

Herkomst: onbekend wanneer het stuk in de collectie is gekomen (e-mail A.M. van Schaik, conservator, d.d. 4-2-2019).

Verblijfplaats: Belasting & Douane Museum, Rotterdam, inv.nr. BDM 01949.

Wellicht identiek met IB nr. 40275 (de kaart geeft geen verblijfplaats en afmetingen)

16. Portret van koningin Emma

Gesigineerd en gedateerd Juli 1933 Paleis Soestdijk.

Pastel, afmetingen onbekend.

Opmerking: uitsluitend bekend van IB kaart 34322.

Huidige verblijfplaats onbekend.

IB nr. 34322

17. Portret van prins Hendrik

Rechtsboven gesigineerd, gedateerd en opschrift: Z.K.H. PRINS HENDRIK = /
SCHWERIN / Willy Sluiter – / 1933

Olieverf op doek, 120 x 90 cm.

Opmerking: op een kaart die Sluiter in 1927 aan Sociëteit De Witte heeft gestuurd is de prins in een vergelijkbare pose getekend. Zie: R. Spruit, 'Sluiters reizen', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht 1999) 71-86, aldaar 72, met afb. nr. 97 op 72.

Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952, nr. 3.

Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0471.

IB nr. 40339

1933/1934

18. Portret van koningin Emma

Links van het midden gesigineerd: Willy Sluiter

Olieverf op doek, 30 x 22 cm.

Opmerking: dit schilderij is in druk gebracht door de Uitg. Comp. 'De Branding', De Bilt en als premie uitgave in kleur uitgegeven door de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* en *Het Vaderland* met als bijschrift: 'H.M. Koningin Emma / geboren 2 augustus 1858 – overleden 20 maart'.

Herkomst: in 1972 reeds in het bezit van de Stichting Historische Verzamelingen van het Huis Oranje-Nassau.

Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0195.

IB nr. 43157

19. Portret van prinses Juliana

Links van het midden gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter '33
Olieverf op doek, 42 x 37 cm (buitenmaten).
Opmerking: dit schilderij is als chromolitho uitgegeven in 1934 door Uitg. Comp. 'De Branding', De Bilt.
Herkomst: aankoop SHVHON 6-4-2004 van mevrouw W. Chrisholm-Tiggelman.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/1501.
IB nr. 37029

1934

20. Begrafenis van prins Hendrik

Gesigneerd en gedateerd: 11 juli 1934, Delft
Aquarel, 35 x 28 cm.
Opmerking: uitsluitend bekend van de bij herkomst genoemde veiling.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 6/7-11-1951, nr. 153.
Huidige verblijfplaats onbekend.

1936

21. Groepsportret van koningin Wilhelmina en gevolg op de Landstormdag op 7 juni 1935 op landgoed Schaffelaar te Barneveld

Linksonder gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter – Dec. 1936
Olieverf op doek, 223 x 323 cm.
Herkomst: geschilderd in opdracht van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm en door deze in 1937 aangeboden aan prinses Juliana ter gelegenheid van haar huwelijk met prins Bernhard (opmerking inventariskaart KV: zie Bruidsboek, p. 95).
Opmerking: naar dit schilderij is ook een prent uitgegeven. Een exemplaar daarvan bevindt zich in de collectie van Paleis Het Loo, Apeldoorn, inv.nr. RL7168.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0911.
IB nr. 40352

22. H.M. de Koningin op de Landdag Nationale Landstorm

Gesigneerd
Aquarel, 36 x 53 cm.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 285.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, (voorlopig) inv.nr. TN/076.
IB nr. 34618

23. Portret van prins Hendrik

Rechtsonder gesigneerd en gedateerd en linksonder opschrift: Willy Sluiter 1936 / Z.K.H. Prins Hendrik, hertog van Mecklenburg
Olieverf op doek, verder informatie onbekend.
Opmerking: uitsluitend bekend van vermelding op IB nr. 62330. Volgens de IB kaart zou de voorstudie het 1926 gedateerde portret zijn.
Huidige verblijfplaats onbekend.
IB nr. 62330

24. Portret van koningin Wilhelmina

Rechtsonder gesigneerd en gedateerd: H.M. de Koningin / april '37 / Willy Sluiter
Pastel, 29 x 22 cm.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 334.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0127.
IB nr. 34625

25. Inzegening door ds. W.L. Welter van het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernhard te Den Haag op 7 januari 1937

Midden onder gesigneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter – / 7 JAN. '37 / IN DE / ST. JACOBSKERK=
Aquarel, 58 x 50 cm.
Opdracht: studie, volgens de inventaris van de KV is deze aquarel door de kunstenaar in opdracht gemaakt.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. AT/0136.
IB nr. 38693 (NB: de IB kaart geeft als afmetingen 42 x 51 cm)

26. Het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernhard te Den Haag op 7 januari 1937

Rechtsonder gesigneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter – / ST. JACOBSKERK / DEN HAAG / 7 JAN. 37
Aquarel, 66 x 51 cm.
Opmerking: volgens de inventaris van de KV is deze aquarel door de kunstenaar in opdracht gemaakt. Naar deze aquarel is door Uitg. Comp. 'De Branding', De Bilt, een chromolitho gemaakt.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 6/7-11-1951, nr. 76.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0139.
IB nr. 35169

1938

27. Portret van koningin Wilhelmina

Linksboven gesigneerd en gedateerd: Willy Sluiter – / 1938
Olieverf op doek, afmetingen onbekend.
Opmerking: gemaakt in opdracht van de gemeente Bussum. In Museum Prinsenhof, Delft, bevindt zich een kopie naar dit stuk door Jan Elsinga.
Verblijfplaats: Gemeente Gooise Meren.
IB nr. 39628

28. Portret van prinses Juliana

Linksonder gesigineerd, gedateerd en opschrift: H.K.H. PRINSES JULIANA / Willy Sluiter – / DEC. '38

Olieverf op doek, 64 x 54 cm.

Verso: atelierstempel.

Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 6/7-11-1951, nr. 1; veiling Den Haag (Venduehuis der Notarissen) 30-5-2018, nr. 123.

Huidige verblijfplaats onbekend.

29. Doopplechtigheid van prinses Beatrix door ds. W.L. Welter op 12 mei 1938

Rechtsonder gesigineerd, gedateerd en opschrift: TER HERINNERING / AAN DE DOOPPLECHTIGHEID / VAN PRINSES BEATRIX / DEN HAAG 12 MEI 1938 / Willy Sluiter –

Aquarel, afmetingen onbekend.

Opmerking: bekend van foto RKD, afkomstig uit verz. Willy Sluiter, geschonken door veilinghuis A. Mak, Dordrecht in 1983.

Huidige verblijfplaats onbekend.

1939

30. Portret van prinses Juliana

Rechtsboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / 1939

Olieverf op doek, 129 x 104 cm.

Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht 1999), 11-53, 32; A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, aldaar 215-218, met afb. op 219.

Verblijfplaats: Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, Den Haag.

IB nr. 106506

31. Portret van prins Bernard in het uniform van het Garde Grenadiers

Linksboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / 1939

Olieverf op doek, 128 x 103 cm.

Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht 1999) 11-34, aldaar 32; A.M. Cense, 'Binnen 'De Witte'. Een nadere beschouwing van de kunst en de kunstnijverheid in Sociëteit 'De Witte'', in: C. Wentholt (red.), *De Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. 200 jaar, een heerlijk onderonsje* (Den Haag 2002) 163-236, aldaar 215-218.

Verblijfplaats: Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, Den Haag.

IB nr. 106507

32. Portret van koningin Juliana

Rechtsboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / '48

Olieverf op doek, 117,50 x 82,50 cm.

Literatuur: P. Marijnissen, 'Willy Sluiter, de populaire gentleman-kunstenaar', in: M. Peters en P. Marijnissen (red.), *1873 Willy Sluiter 1949. Gentleman-Kunstenaar* (Dordrecht 1999) 11-34, aldaar 32, met afb. nr. 42 op 33.

Opmerking: wellicht is dit het portret dat genoemd wordt op IB kaart 35137.

Herkomst: particulier bezit; sedert 1952 in het bezit van de Gemeente Nijmegen.

Verblijfplaats: Museum Valkhof, Nijmegen, inv. nr. C.XVI.224.

IB nr. 1172426

33. Portret van koningin Juliana

Rechtsboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / '48

Olieverf op doek, afmetingen onbekend.

Opmerking: bekend van foto RKD (neg. Van Ojen, Den Haag, RKD neg.nr. 00.255); foto uit serie van drie portretten. Dit portret is slecht gelijkend qua gezicht. De derde foto is waarschijnlijk het stuk in Nijmegen.

Huidige verblijfplaats onbekend.

34. Portret van koningin Juliana

Rechtsboven gesigineerd en gedateerd: Willy Sluiter – / '48

Olieverf op doek, afmetingen onbekend.

Opmerking: bekend van foto RKD (neg. Van Ojen, Den Haag, RKD neg.nr. 00.254); foto uit serie van drie portretten.

Huidige verblijfplaats onbekend.

35. Portret van Koningin Juliana

Gesigineerd

Olieverf op doek, 118 x 82 cm.

Opmerking: voorstudie voor het schilderij dat in bezit was van de heer Rünckel, directeur van Uitg. Comp. 'De Branding' (mededeling op IB kaart).

Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 82.

Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0147.

IB nr. 35137

41. Portret van groothertogin Marie van Mecklenburg Schwerin, prinses van Schwarzburg-Rudolstadt (1850-1922)

Boven opschrift en linksboven gesigeneerd: GROOTHERTOOGIN MARIE VON MECKLENBURG SCHWERIN. / PRINSES VON SCHWARZBURG-RODELSTADT / † DEN HAAG 1922 / Willy Sluiter –
Krijttekening, 102 x 77 cm.
Opmerking: moeder van prins Hendrik; door Sluiter aangeduid als ‘Rodelstadt’, in plaats van ‘Rudolstadt’.
Herkomst: in 1972 reeds in het bezit van de Stichting Historische Verzamelingen van het Huis Oranje-Nassau.
Verblijfplaats: Koninklijke Verzamelingen, Den Haag, inv.nr. SC/0511.

42. De beeldhouwster Gra Rueb (1885-1972) maakt een plaquette van koningin-moeder Emma

Rechtsonder gesigeneerd en linksonder opschrift en gedateerd: Willy Sluiter / GRA RUEB / EN HAAR MODEL / JAN. 1929
Aquarel, 15,5 x 20 cm.
Opmerking: de afbeelding is, met toestemming van de heer H. Rueb, afkomstig van de website www.grarueb.nl. Zie voor de plaquette die Gra Rueb hier maakt van koningin Emma: H. Rueb, ‘Emma, 50 jaar Haags ingezetene. Een beeldenaar met meerdere gezichten’, *De Beeldenaar* (januari/februari 2019) 31-32.
Verblijfplaats: particuliere collectie.

43. Zelfportret van Willy Sluiter met portret van koningin Emma op de achtergrond

Rechtsonder gesigeneerd, gedateerd en opschrift: Willy Sluiter / TOEN IK 70 WERD / 24 MEI 1943
Olieverf op doek, 99,5 x 76 cm.
Verblijfplaats: Katwijk Museum, Katwijk, inv. nr. 2062.
IB nr. 61883

36. Portret van koningin Wilhelmina

Gesigeneerd
Olieverf op doek, 100 x 65 cm.
Opmerking: uitsluitend bekend van de bij herkomst genoemde veiling; blijktens veilingcatalogus ‘studie’.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 83.
Huidige verblijfplaats onbekend.

NIET GEDATEERD

37. Drie studies voor portret koningin Wilhelmina

Olieverf op paneel, diverse maten.
Opmerking: uitsluitend bekend van de bij herkomst genoemde veiling.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 209.
Huidige verblijfplaats onbekend.

38. Bezoek H.M. de Koningin en prins Hendrik

Gesigeneerd
Twee potloodstudies in omslag.
Opmerking: uitsluitend bekend van de bij herkomst genoemde veiling.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 457.
Huidige verblijfplaats onbekend.

39. ‘Eerste officiële bal door Prinses Juliana bijgewoond, 9 Febr. 1931.’

Opmerking: uitsluitend bekend uit de catalogus van de tentoonstelling *De jeugd van prins en prinsessen uit het Huis van Oranje*. Tentoonstelling van schilderijen, prenten en curiosa in de Ridderzaal, januari-februari 1938 (z.p., z.j.) 14, nr. 46, inzender W. Sluiter.
Huidige verblijfplaats onbekend.

40. Portret van koningin Juliana

Gesigeneerd
Olieverf op doek, 65 x 55 cm.
Opmerking: uitsluitend bekend van de bij herkomst genoemde veiling.
Herkomst: veiling Dordrecht (o.a. Atelier Willy Sluiter, Fa. A. Mak), 18/19-11-1952 nr. 1.
Huidige verblijfplaats onbekend.